

**Αξιολόγηση της εφαρμογής του προγράμματος
ποινικής διαμεσολάβησης για την
ενδοοικογενειακή βία, του Ψυχιατρικού Τμήματος
του Γενικού Νοσοκομείου Κοζάνης
2011-2021**

**Ανδρεοπούλου Α., Πετσούλη Α., Αντωνοπούλου Γ.
Ψυχιατρικό Τμήμα, Μαμάτσειο Γενικό Νοσοκομείο Κοζάνης**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ορισμοί

- Το Συμβούλιο της Ευρώπης της 11ης Μαΐου 2011 για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας ορίζει : «ο όρος «ενδοοικογενειακή βία» σημαίνει όλες τις πράξεις φυσικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας, οι οποίες συμβαίνουν εντός της οικογένειας ή της οικιακής μονάδας ή μεταξύ πρώην ή νυν συζύγων ή συντρόφων, είτε ο αυτουργός διαμένει ή διέμενε στην ίδια κατοικία με το θύμα είτε όχι» (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, 2011, άρθρο 3).
- Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, Ως ενδοοικογενειακή βία ορίζεται η «αξιόποινη πράξη που πραγματοποιείται εις βάρος κάποιου μέλους της οικογένειας (Ν.3500/2006).

Είδη ενδοοικογενειακής βίας

Σωματική βία: Αυτή μπορεί να περιλαμβάνει μώλωπες, εγκαύματα, μαχαιρώματα σπρωξιές, γροθιές, κ.λπ. Μπορεί όμως να ενέχει και τακτικές που δεν αφήνουν οπτικά ενδείξεις ή στοιχεία κακοποίησης όπως π.χ. ασφυξία.

Λεκτική βία : Εξευτελισμός, φωνές, προσβολές, εκφοβισμός εγκατάλειψης, βιασμού, απώλειας επιμέλειας παιδιών, εγκλεισμός στον οικιακό χώρο, επιτήρηση, καταστροφή αντικειμένων, απομόνωση, λεκτικές επιθέσεις και συνεχής εξευτελισμός.

Σεξουαλική : Επιβολή σεξουαλικών πράξεων παρά την αντίθεση του θύματος π.χ. βιασμός στον γάμο.

Οικονομική βία: Στέρηση οικονομικών πόρων, βασικών αγαθών (τρόφιμα, ρούχα, φάρμακα) παρά τις υπάρχουσες οικονομικές δυνατότητες και απαγόρευση εργασίας είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά.

Εκφάνσεις της ενδοοικογενειακής βίας

Κύριες εκφάνσεις της ενδοοικογενειακής βίας αποτελεί η βία μεταξύ συζύγων ή συντρόφων, οι επιθέσεις εφήβων προς τους γονείς, η κακοποίηση και εκμετάλλευση ανηλίκων ή ηλικιωμένων μελών της οικογένειας. Τα συχνότερα θύματα αποτελούν οι γυναίκες και τα παιδιά). Τα παιδιά δεν κακοποιούνται μόνο όταν απειλούνται τα ίδια, αλλά και όταν απειλείται κάθε μέλος της οικογένειας τους. Στην ελληνική νομοθεσία, η ενδοοικογενειακή βία ρυθμίζεται με το Νόμο 3500/2006. Στο άρθρο 11 του ως άνω νόμου συναντάμε την λεγόμενη «ποινική διαμεσολάβηση», με την οποία ο νομοθέτης σκοπεύει, εφόσον συντρέχουν κάποιες προϋποθέσεις, να επιλυθεί το ζήτημα σε ένα πλαίσιο συμβιβασμού. Η εν λόγω διαδικασία, δεν συντρέχει όταν τα αδικήματα είναι ειδική.

Ποινική Διαμεσολάβηση

Προϋπόθεση για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης είναι η υποβολή ανεπιφύλακτης δήλωσης εκ μέρους του προσώπου στο οποίο αποδίδεται η τέλεση του εγκλήματος, ότι είναι πρόθυμο σωρευτικά: α) να υποσχεθεί ότι δεν θα τελέσει στο μέλλον οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας, β) να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό θεραπευτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε δημόσιο φορέα, γ) να άρει ή να αποκαταστήσει, εφόσον είναι δυνατόν, αμέσως τις συνέπειες που προκλήθηκαν από την πράξη και να καταβάλει εύλογη χρηματική ικανοποίηση στον παθόντα. Σε περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος συμμορφωθεί προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης για χρονικό διάστημα τριών ετών, τότε η σχετική διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης περατώνεται και ακολούθως εξαλείφεται η ποινική αξίωση για το έγκλημα που τον αφορά. Στη διάρκεια της ποινικής διαμεσολάβησης και μέχρι να περατωθεί αυτή, σύμφωνα με το νόμο οριζόμενα, η υπό εκδίκαση πράξη, θεωρείται πως βρίσκεται σε εκκρεμοδικία.

Με την πάροδο των χρόνων όμως, έχουν διαπιστωθεί αρκετά προβλήματα στην πρακτική εφαρμογή της ποινικής διαμεσολάβησης. **Σκοπός της παρούσας έρευνας, είναι η διερεύνηση και περιγραφή του θεσμού αυτού, με την παρουσίαση περιγραφικών ποσοτικών δεδομένων.**

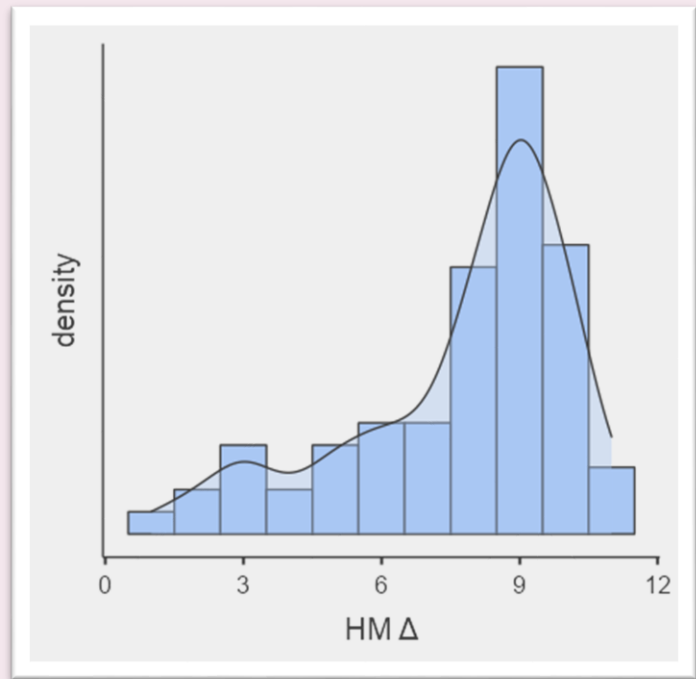
ΜΕΘΟΔΟΣ

Η συλλογή δεδομένων έγινε αντλώντας στοιχεία από τη μελέτη 72 ιστορικών που αφορούν σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, για τις οποίες εφαρμόστηκε ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης, στο Ψυχιατρικό Τμήμα του Μαμάτσειου Νοσοκομείου Κοζάνης από 27/12/2011 έως 4/03/2021. Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν αναφέρονται σε δημογραφικά στοιχεία των εμπλεκόμενων προσώπων, στις μορφές βίας που ασκήθηκαν, στα έτη έκδοσης των εισαγγελικών διατάξεων και στην πορεία και εξέλιξη της διαδικασίας.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η έρευνα διεξήχθη με ποσοτική μεθοδολογία και η ανάλυση των δεδομένων έγινε με την τελευταία έκδοση του λογισμικού Jamovi. Στο γενικό σύνολο των περιστατικών που ενεπλάκησαν στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης, ο αριθμός των δραστών για κάθε έτος παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΡΑΣΤΩΝ
2011	1
2012	2
2013	4
2014	2
2015	4
2016	5
2017	5
2018	12
2019	21
2020	13
2021	3

Από τα 72 πρόσωπα που ενεπλάκησαν στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης ως δράστες πράξεων ενδοοικογενειακής βίας, οι 59 ήταν άνδρες και οι 13 γυναίκες. Σχετικά με τον τόπο κατοικίας των δραστών, οι 28 από αυτούς κατάγονταν από την πόλη της Πτολεμαίδας, οι 22 από την πόλη της Κοζάνης, οι 16 από χωριά της Κοζάνης και οι 6 από χωριά της Εορδαίας.

Ως προς την ημερομηνία γέννησης, ο αριθμός των δραστών κάθε ηλικιακής ομάδας και η σχέση μεταξύ θύματος και δράστη φαίνεται στους παρακάτω πίνακες.

ΗΜ. ΓΕΝ	ΑΡ.ΔΡΑΣΤΩΝ
1950-1960	6
1961-1970	25
1971-1980	23
1981-1990	12
1991-2000	6

ΘΥΜΑΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ
ΣΥΖΥΓΟΣ	57
ΠΑΙΔΙ	5
ΜΗΤΕΡΑ	7
ΓΟΝΕΙΣ	3

Οι μορφές βίας που ασκήθηκαν και η εξέλιξη της διαδικασίας απεικονίζεται στους παρακάτω πίνακες.

ΕΙΔΟΣ ΒΙΑΣ	
ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ	46
ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΗ	13
ΑΠΕΙΛΕΣ	3
ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΕ ΑΝΗΛΙΚΑ ΤΕΚΝΑ	7
ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΓΕΝ. ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑΣ	2
ΕΞΥΒΡΙΣΗ	1

ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ	
ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΕ	29
ΔΕΝ ΠΡΟΣΗΛΘΕ	36
ΔΕΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΕ	2
ΑΝΑΚΛΗΣΗ	6

Σε έξι από τους δράστες, έγινε σύσταση για εξάρτηση από αλκοόλ και άλλες ουσίες.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Μέσα από την έρευνα προέκυψε ότι υπήρχε ετήσια αύξηση των υποθέσεων που ακολούθησαν την οδό της ποινικής διαμεσολάβησης. Από τα ποσοτικά δεδομένα ως προς τα πρόσωπα, προέκυψε ότι οι περισσότεροι δράστες ήταν άνδρες ηλικίας 40 - 60 ετών και η πιο συχνή σχέση θύτη – θύματος ήταν ο σύζυγος προς τη σύζυγο. Σε κάποιες περιπτώσεις, όπως φάνηκε από τα διαθέσιμα στοιχεία, η τέλεση αξιόποινης πράξης σχετιζονταν με τη χρήση αλκοόλ ή ναρκωτικών. Το πιο συχνό είδος βίας ήταν η σωματική και σε κάποιες περιπτώσεις ενώπιον ανήλικων τέκνων. Στο γενικό σύνολο των 72 υποθέσεων το μεγαλύτερο ποσοστό δεν προσήλθε καθόλου για την παρακολούθηση του θεραπευτικού προγράμματος.

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, προκύπτει ότι πέρα από τα θετικά στοιχεία που παρουσιάζει ο συγκεκριμένος θεσμός υπάρχουν πολλά ζητήματα κατά την εφαρμογή του που χρήζουν περαιτέρω αξιολόγησης και επανεκτίμησης. Το σημαντικότερο είναι ότι υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις στις αναγκαίες υποστηρικτικές δομές των θεραπευτικών προγραμμάτων και είναι προβληματική και αργή η επικοινωνία και διασύνδεση μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων αρμόδιων υπηρεσιών. Πέρα από τη έλλειψη δομών, δεν υπάρχει και η κατάλληλη εκπαίδευση και κατάρτιση των επαγγελματιών που το εφαρμόζουν. Ελλείψη βέβαια δομών και υπηρεσιών, η αξιοποίηση του θεσμού στην επαρχία καθίσταται ακόμη πιο προβληματική.